

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

3 Ob domini labem non damnetur domus ejus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

Episcopus splendidi, diversæ epistolæ recitatæ sunt. significantes, quod oportet hæreticos & post mortem anathematizari. Talem autem ecclesiasticam traditionem & alii Africanæ reverendissimi Episcopi tenuerunt, sed & Romana sancta ecclesia quodam Episcopo & post mortem anathematizavit, licet pro fide in vita non essent accusati: & utrumque apud nos habita gilla significant.

¶ **Hæc caput sanctum est ex veteri loci quinta synodo, quæ admodum fere si habet in Coloniaensi quatuor tomorum volumine.**

¶ **[Sane] In epistola Imperatoris Justiniani, quæ refertur in panisynodice, seu collatione ipsius quintæ synodi, hæc loca habet. Honoramus autem etiam illud discipulare, &c. Sed sententia non vult dicitur.**

¶ **[Diprychis] Sic emendatum est ex ipso concilio, cum antea legitur Diptichis. Diprycha vero dua tabule erant, quarum una erat verborum, altera mortuorum. ea nomina continebat, quæ in illis tabulis: translatæ vocabulo ab ostensorum diprycho, quæ nomina sunt B. Ambrosij Hexam. libr. 3. c. 8. De his synodis autem ecclesiasticæ diprychis partim mortuorum, partim viventium memora sibi in epistola Innocentii 3. ad Decentium. cap. 2. & epistola B. Augustini 127. clero & plebi ecclesiæ Hipponeusis, supra quæ 1. ad Romanos. 11. quæst. 3. ca. quæ dicitur. & in epistola Gregorii ad Anastasium Augustinum, & in epistola Episcoporum ad episcopum Bonifacium ad Anthelmum, quæ habetur post concilium Chalcedonense, & abbas.**

¶ **[Excommunicati] Sic est emendatum ex ipsa synodo, antea legitur & statui teneri.**

¶ **[Incipit] In glossa interlinearum duorum veterum Codicum videtur haberi, id est, valde culpatum.**

¶ **[Dioforam] In antiquis Pontificalibus in vita Bonifacii sic memora leguntur. Hic [scilicet Bonifacius] cum Diofora ordinatus est, sub contentione: Dioforus in Basilica Constantiniana, Bonifacius vero in Basilica Iulii. Fuit illis dissensio clero & senatu dies viginti octo, donec definitus est Dioforus v. Idus Octobris. Ipsi diebus Bonifacius zelo cultus cum grandi amaritudine coacta synodo sub vinculo anathematis chirographo damnavit Dioforum, & reconciliavit clerum: quem chirographum in ecclesiæ archivo reclusit.**

tenentur, & quo per sacramentum regenerationis ab originali peccato fuerint emundati. Unde per a Ezechielem Dominus ait: [Anima, quæ peccaverit ipsa morietur: filius non portabit iniquitatem patris, neque pater iniquitatem filii: iustitie iusti super eum erit, & impietas impij erit super eum.] Quæcumque etiam peccata parentum fuerint, ex quo filius personatè ab eis separatus fuerit, non iniquitatem ad patrem. Unde peccato Adæ idcirco non potuit contumaciter, quia nondum aliquis ex illa materia fuerat profectus. Quia vero apud Deum non sententia sacerdotum, sed iusta cæcorum quæritur, patet, quod non est notandus sententia, quem peccati macula non infecti. Hinc b Paulus Corinthiis scribens ait: [Si quis frater inanimatus fuerit, aut aversus, aut idolis servatus, cum hismodi nec cibum sumere debetis.] Ex quibus verbis datur intelligi, quod nisi primario aliqui nominatus 1. fuerit de crimine, id est, vel coram iudice accusatus & convictus, vel in iure ipse de se fuerit confessus, quod nec sententia est ferendus, nec ab ejus communicatione abstinentium. Non ergo pro aliquo peccato tota familia excommunicanda est.

¶ **[Nominatus] Hæc explanatio loci B. Pauli ad Corinthios & hinc, & supra 11. q. 3. ad mensam 9. excedit. videtur accepta ex verbis B. Augustini in libro 10. homiliarum, hom. ultima, cap. 12. supra 2. quæst. c. multa.**

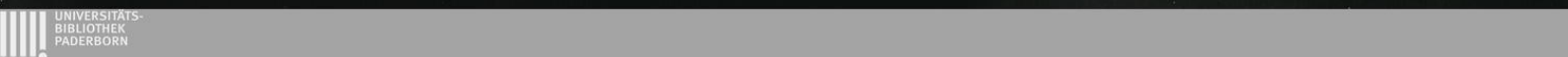
C. I. ¶ Pro peccato patris non est filius anathematizandus.
Unde Augustinus scribit ad Auxilium Episcopum, epist. 25.

SI habes & de hac re sententiam certis rationibus, vel scripturarum testimoniis exploratam, nos quod docere digneris, quomodo rectè anathematizetur pro patris peccato filius, aut pro mariti, uxori, aut pro Domini, servus: aut quisquam etiam in domo nondum natus, si eodem tempore, quo universa domus est anathemate obligata, nascatur, nec ei possit per lavacrum regenerationis in mortis periculo subveniri. Hæc enim fuit corporalis poena, quæ legimus quosdam contemptores Dei cum suis nominibus, qui ejusdem impietatis participes fuerunt pariter interfectos. Tunc quidem ad ad terrorem viventium mortalia corpora perimebantur, quandoque utique mortura. Spirituales autem poena, quæ fit, quod scriptum est: & [Quæ ligaveris in terra, erunt ligata & in celo] animas obligat: de quibus dictum est. f. [Anima patris mea est: & anima filii mea est: anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.] Audisti fortasse aliquos magni nominis sacerdotes cum domo sua quempiam anathematizasse peccantium. Sed forte si essent interrogati, reperirentur idonei reddere inde rationem. Ego autem quoniam si quis à me queratur, utrum rectè fiat, quid ei respondeam, non invenio, nunquam hoc facere ausus sum de quorundam 2. facinoribus unanimiter adversus ecclesiam perpetratis, nisi gravissimè commoveret. Sed si tibi, quod iuste fiat, Dominus revelavit, nequaquam juveniliem aetatem tuam, & honores ecclesiastici rudimenta contemo. Tu adsum: senex à juvene Coepiscopo, & Episcopus tot annorum à collega necdum anniculo paratus sum discere, quomodo vel Deo, vel hominibus iustam positionem reddere rationem, si animas innocentes pro scelere alieno (ex quo non trahunt, sicut ex Adam, in g quo omnes peccaverunt, originale peccatum) spiritali supplicio puniamus. Etenim Clasciani filius, est traxit ex patre primi hominis culpam, sacro fonte baptismatis expiandam, tamen quidquid, postquam eum genuit, peccati pater ejus admisit, ubi participes ipse non fuit, ad eum non pertinere quis ambigit? Quid 3. dicam de conjugè? Quid de tot

QUESTIO III.

Quidam pro peccato aliquius tota familia excommunicanda sit, multorum exemplis probatur. Pro peccato namque a Sodomitarum parvulis eorum, qui hinc usque patris flagitia respiciant, castelli ipse sine consensu, & item b pro peccato Amalchitarum non solum parvulorum, sed etiam bruta animalia usque ad ringentem ad pariter, sicut dicitur in Domino delicti. Item c Dathan & Abiron autem, qui fuerunt contra Moysen & Aaron: nec tantum ipsi sibi sed omnia substantia eorum cum ipsis descendit ad inferos. In veteri Testamentum nonnullorum peccatorum exigentibus gravi peccata de se ipsis legitur, quæ etiam illi involvunt, qui peccati communicationem non habuerunt. Si ergo tam severissime pro peccati parvulis emendatur parvuli poenit, non dubium est, quin pro peccati illius reponatur. Pro peccato parentum parvulos corporales flagitios, ex verbis Evangelij apparet, ubi discipuli de cecoco nati Orophim interrogati dicuntur [Rabbi d. qui peccavit, hic natus parvulus est, ut cæcus nasceretur?]. In quibus etiam illud apparet, quod Dominus ait ad Moysen: [Ego sum Deus zelator, visitans peccata Patrum in filijs usque in tertiam & quartam generationem.] Spiritualem autem peccati parentum parvuli non

a Ezechiel. 18. b 2. Corinth. 3. mutati aliquantulum verba. c Iov. p. 14. c. 4. d. 1. e. 126. d. al. quippe. e. Matth. 18. f. Ezech. 18. g. Rom. 5.

omnibus in universa familia? Unde si una anima peccata fuerit, qua tota domus ista anathematizata est, sine baptismo de corpore exundo perierit, innumerabilem mors corporum, si de ecclesia homines innocentes violenter abstrahantur & interficiantur, huic damno non potest comparari. Si ergo de hac re potes reddere rationem, utinam & nobis rescribendo prescribes, ut possimus & nos. Si autem non potes, quid tibi est inconflata commotione animi facere, unde si interrogatus fueris, rectam rationem non videas invenire. Hæc autem dixi, etiam si filius noster Clasicianus aliquid admisit, quod tibi anathemate plectendum iustissime videretur.

¶ Hæc enim fuit [Sicetian apud Iovene, & in Panormia: in epistola autem ipsa legitur. Neque enim hæc corporalis est poena, quæ legimus quosdam contemptores Dei cum suis omnibus, qui ejusdem impietatis participes non fuerunt, pariter interfectos. Verum ab glossariis, & doctores dicit nihil esse mutatum.

¶ De quorundam [Eadem glossa obstitit, ne hoc mutaretur: itaque, quoniam cum Iovene & Panormia concordat. In originali autem est, cum de quorundam facinoribus, immunitate adversus ecclesiam perpetratis, gravissime permoveret.

¶ Quid dicam de conjugate? [Verba hæc desunt in ceteris editionibus epistolæ, excepta Antverpiana. Sunt autem in codice illarum Vaticanarum, & apud Iovene, & in Panormia.

¶ pars. [Ut ergo ex hac auctoritate evidentiissime monstratur, illicitè excommunicatur qui pro peccato alterius; neque aliqua ratione nititur, qui pro peccato inuis in totam familiam sententiam ferens excommunicat. Illicita autem excommunicatio notatur non ledit, sed excommunicat.

¶ C. II. ¶ Qui illicitè aliquem excommunicat, seipsum non illum condempnat.

Unde Gregorius scribit Magno Mediolanensi Episcopo, lib. 2. epist. 6.

Comperimus, a quod Laurentius quondam frater, Coepiscopus noster nullis te culpis exigentibus & communionem privaverit. Ideoque huius præcepti nostri auctoritate munus, officium tuum securus perage, & communionem sine aliqua sumeformidine.

¶ C. III. ¶ Qui non corde, sed ore maledicunt, laborum immunditiam contrahunt.

Item Hieronymus c. in Leviticum.

¶ Vineligunt oris maledicti consuetudinem reserare, etiam si non ex corde maledicant, etiam si non voto & animo iniquo proferant maledicta, tamen immunditiam laborum (secundum Esaiam d. verbum) & iniquitatem oris incurrunt.

¶ C. IV. ¶ Vita, non sententia quemlibet liberat, vel servat.

Item Hieronymus ubi supra.

¶ Si quis e non recto iudicio eorum, qui præsumunt ecclesiam, depellatur, & foras mittatur, si ipse non ante exitum hoc est, si non ita egit, ut mereretur exire, nihil leditur in eo, quod non recto iudicio ab hominibus videtur expulsi. Et ita fit, ut interdum ille, qui foras mittitur, intus sit, & ille foris, qui intus retinetur videtur.

¶ C. V. ¶ De eodem.

Item Rabanus de ecclesiasticis præceptis, lib. 1.

¶ Non in perpetuum damnatur, cum iniuste iudicatur, dicente Psalmo: g. [Nec damnabit illum, cum iudicabitur illi.] Multi sacerdotum culpam zelo Dei se persequi profitentur: Sed dum indiscretè

a. Tobia, lib. 1. tit. 22. Iov. p. 14. c. 17. Panorm. lib. 3. c. 125. b. at. exantibus. c. Origenes hom. 14. ad e. 24. Levit. d. Esa. 2. Origenes ibidem. e. Insuper. edicimus aliquis. f. Iov. p. 14. c. 20. Panorm. lib. 3. c. 125. g. Psal. 36.

hoc agitur, sacrilegii facinus incurrunt, & cum peccatis quasi ad emendandum ruunt, ipsi quoque peccata magis deterius cadunt.

¶ C. VI. ¶ Quis pariter scribitur, qui illicitè aliquem excommunicat.

Item ex concilio Parisiensi tempore Ludovici.

¶ Illicita & excommunicatione lca. Infirmi de imperatoris catholici, quam probat & firmat canonica ecclesia, constitutione exiit. i. cap. ccc. decessit ut nemo Episcopus, nemo Presbyter excommunicatum quem, antequam causa probetur, propter quod in iusticiam canones hoc fieri iubent. Si quis autem aliter sus eam & aliquem excommunicaverit, ille quidem, qui excommunicatus est, maioris sacerdotis auctoritate ad gratiam sancta communionis redat: si autem legitime non excommunicaverit, in tantum abstinere à sacra communione tempus, quantum majori sacerdoti visum fuerit: ut quod iniuste fecerit, ipse restituatur. Et hinc sanctus Gregorius c. ad Iohannem Episcopum iniuste excommunicatum inter cetera scribit: cens: [Cassatis prius, atque in nihilum redactis prædictæ sententiæ decretis, ex beati Petri Principis apostolorum auctoritate decernimus, triginta dies abstinere à sacra communione privatum, ab omni potestate nostro tanti excessus veniam cum furtiva precatione lacrymis exorare. Quod si hæc sententiam stram te cognoverimus implere remissit, non tantum iniustitiam, sed & contumaciam ferimus: tuæ cognoscas, adiuvante Domino, severis persequitur, quia nemo præprope, si licet non communitatem conventus d. est iudicandum. De conventione huiusmodi patris manifestum est, quod conventio dicit: [Quicumque tribus auctoritatibus iudicatus fuerit, vel tribus edictis ad iudicem fuerit provocatus, aut uno promissibus peremptorio, id est, quædam extinguit, fuerit evocatus, & præsentium iuramentum iudicem, à quo ei denuntiatum est, exhibuerit, adversus eum, quasi in contumacem, iudicandum. Quinimo nec retractari per appellationem potest, sunt, quoties in contumacem fuerit iudicatus.] Hanc sententiam de tribus auctoritatibus conventio evangelica auctoritate Cælestinus 2. ad Nestorium presbiterum, & Ephesina 3. synodus de eodem decrevit. Gregorius ad Iohannem scribens, compendiosè monstrat de Cresconio, ut si conventus rescriptis tractaverit, suo contemptu, & sus contumacia fuerit, auctoritate iudiciaria protinus excludatur. Item, Iohannes Gregorius de sententia in contumacem scribit: Maximum præsumptorem Salonitanum Episcopum, qui exitum causatione festines: quatenus servat iustitiam, hanc quibus accusatis, & cognoscere, & finire fecundam nonica instituta Christo revelante possimus. Ita iustitiam, ut ad veniendum amplius jam moras non impedit, ne ipsi te magis absentia obnoxium his, quæ dicitur assignet: & nos in te hæretes, non solum præcepta circumstantia, quæ purgare lubet fugis, sed etiam præcepta obedientiæ culpam, duntaxat scilicet, ut in contumacia cogat ex concilio ferre iudicium.

¶ C. VII. ¶ Sic est in novellæ Iustinianæ, & Iulianæ antecessariis, & in aliquo Gratiani codicibus, & in aliis, ut exxviii. Numerus autem capituli excommunicati, ut in suis exemplaribus. Quis enim novellæ per capitulum, non per litteras, rescribitur.

a. Iov. part. 1. c. 21. Panorm. lib. 5. c. 124. 2. q. 2. nota 2. q. 2.

b. al. en. c. Lib. 2. ind. 11. epist. 6. d. al. concilio. c. 11.

Throd. 1. sententiarum Iulii Pauli, tit. 1. partem in interpretatione, partem post interpretationem. f. capit. c. 44. g. 2. q. 2.

Episcop. 2.

Cælestinus in concilio Ephesino... Lactantius in epistola ipsa Cælestini ad Nestorium...

Epistola in concilio Vaticano & Parisensi... Epistola ipsa Cælestini ad Nestorium...

C. VII. ¶ Vita, non sententia ab ecclesia abjuncta...

¶ Valiquis exire a veritate, à timore Dei, à fide, à charitate...

¶ Anus dignum post e. qui negligunt, sup. ead. citatum, sequitur...

C. VIII. ¶ Et qui aperte sacrilegio, & qui perversis...

¶ Illi qui sunt ab ecclesia segregati, non dicuntur ea, que sunt...

¶ Hoc utique i nulla modo dicitur ab ecclesia segregatis, qui dicuntur Spiritum non habentes...

¶ Sed nos ille dicitur esse in ecclesia, & ad illam locum Spiritus pertinere, qui ovibus Christi...

¶ Sed qui pro persecutoribus ipsi orare, primo patres pro transgressione mandati, mortis maledictio percipitur...

epistola Indus, qui segregant semetipsos, animales, Spiritum non habentes.

¶ Hoc utique Repetendum est quod apud B. Augustinum non antecedit de parvulis & carnalibus...

¶ Neque enim solum Hinc usque ad finem non sunt inventa...

C. IX. ¶ Ad Deo separamus, quos impie demonstramus. Item ex quinta synodo, collatione quinta.

¶ Errum est a, quod qui impius demonstratus est, omnimodo separatus est à Deo...

¶ Illa ergo excommunicatio, ut ex præmissis apparet, non dicitur, qui natus, sed à quo natus...

C. X. ¶ Ab omni maledictio fideles immunes esse oportet.

¶ Item Hieronymus in epistola ad Titum in notio capitulo tertio.

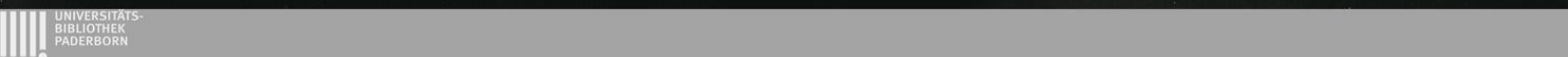
¶ Igitur Michael non fuit ausus diabolo, & certe maledictione dignissimo, iudicium inferre blasphemiam...

C. XI. ¶ Quis significem illi, qui ad benedictionem, quæ ad maledictionem de filiis Israel electis sunt.

¶ Item in libro Iosue: Cuius ergo in singulis quibusque fidelium talis sit proposita varietas, hoc mihi designari videntur in hoc loco...

¶ Sed qui pro persecutoribus ipsi orare, primo patres pro transgressione mandati, mortis maledictio percipitur...

a Ierop. i. c. 49. b Matt. 5. c Rom. 12. d Galat. 3. e In epist. Indus. f Deuter. 27. g al. Hebr. Origenes hom. 9. ad c. 9. Iosue. g al. singulariter. Iosue. h al. Hebr. e Genes. 2.

lediſſimo à Domino reportavit. Ababa a quoque Dominus dixit: [Maledicam maledicentibus tibi, & benedicam benedicentibus tibi.] In Evangelio b etiam, cum eſurans venire ad ſuum, non invenit fructum in ea, ſua maledictione. perpetua ſervitute ipſam damnavit. ¶ Item c Noè cum venenda ſua à Cham deriſa cognovit, filium ejuſ Chanaan maledicam dixit: [Maledicam Chanaan ſi ſervus fuerit ſervum.] Item d ſaba cum benediceret Iacob filio ſuo, ait. [Qui maledixerit tibi, ſi ille malediſſus, & qui benedixerit tibi, benedictionibus replentur.] ¶ Item, ſicut in libro Deuteronomi legitur e, Moſi ex præcepto Dei duodecim tribus filiorum Iſrael in duas partes diviſi. & ſex pro Dei duodecim tribus filiorum Iſrael in duas partes diviſi. & ſex pro Dei duodecim tribus filiorum Iſrael in duas partes diviſi. & ſix pro Dei duodecim tribus filiorum Iſrael in duas partes diviſi. & ſix pro Dei duodecim tribus filiorum Iſrael in duas partes diviſi.

C. XII. ¶ Sancti viri non ex voto ultionis, ſed amore juſtitiæ aliquos maledicunt.

Unde Gregorius ait in Moral. lib. 4. capite 6.

Cum ſancti viri maledictionis ſententiam profertur, non in hæc ex voto ultionis, ſed juſtitiæ m excipere pronuntiant. Intus enim ſubtile iudicium n adipiunt, & mala foris exurguntia, quia maledicito debeant ferire, cognoscunt; & eo in maledicto non peccant, in quo ab interno o iudicio non diſcordant. Item ſupra cap. quinto. ¶ Scriptura ſacra duobus modis maledictum memorat; aliud videlicet, quod approbat, aliud, quod damnat. Aliter enim maledictum profertur iudicio juſtitiæ, ut in ipſo primo peccante prolatum eſt, cum dividit p. [Maledicta terra in opere tuo, &c.] & ſicut Abrahæ dicitur: g [Maledicam maledicentibus tibi.] Aliter verò profertur maledictum, quod non juſtitiæ, ſed livore vindictæ promittitur: à quo voce Pauli Apoſtoli r prædicantis cellare admonemur, qui ait: [Benedicite & nolite maledicere.]

C. XIII. ¶ Errantes, & in errorem mittentes excommunicantur.

Item Pelagius Papa Angliæ Epifcopo.

Apoſtolice auctoritatis exemplo didicimus, et a Geneſi 12. b Matth. 21. c Geneſi 9. d Geneſi 27. e Deuteron. 27. f alit. Hebr. g Abor. 8. h Rom. 12. i 1. Corinth. 3. & c. k Galat. 1. l Beda in alia capite 1. Ivo part. 14. capite 4. & 5. Panorm. lib. 5. capite 82. m alit. juſtitiæ examini. n Dei iudicium. o vera litiſ. p aliter aerno. q Geneſi 2. r Roman. 12. s 1. Corinth. 5.

tantum, & in errorem mittentium Spiritus ſanctum eſſe Satana, ut blaſphemare deſiciant.

C. XIV. ¶ Delinquentes corriguntur à ſacerdotibus, incorrigibiles, iocenti excommunicantur.

Item Anacleus Papa, epif. 1. ¶ Am faceretotes, quàm reliqui fideles omnes ſuam curam habere debent de his, qui peccant, & ſi incorrigibiles apparuerint, aut corriguntur à peccatis, ſi incorrigibiles apparuerint, ab eccleſia ſeparantur.

C. XV. ¶ Secunda vel tertia adminiſtratio excommunicati, excommunicati ſententia procedat.

Item Gregorius Papa lib. 2. epif. 37. ad Naclem Epifcopum.

De excommunicationis articulo (quæ ſancti interpoſita conditione gradus 1 ſecundo vel tertio non ſit dicam, ex neceſſitate ſubijuncta eſt) beatiſſimus immeritò queritur, cum Paulus Apoſtolus d dicit, In promptu habentes ulciſci omnem inobedientiam. ¶ Gradus 1 In tribus verſibus exemplariis epifcopato Gregorii & ſua Gratiani legitur, gradu ſecundo dicitur.

C. XVI. ¶ Mali ab eccleſia ſunt ſecondi.

Item Hieronymus in epiftoſam ad Galatam, cap. 1.

Refecanda r ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa maculis repellenda: ne tota domus, maſſa, corrupta pecora ardeant, corruptantur, putrefcant, in atriis Alexandria una ſcintilla fuit, ſed quia non oppreſſa eſt, totum orbem ejuſ flamma populavit.

C. XVII. ¶ Pro diverſitate culparum ſub diſpoſitiſis corrigantur.

Item Auguſtinus libro de correptione & gratia, cap. 15. ¶ Corripantur itaque à præpoſitiſis ſub diſpoſitiſis correptionibus de charitate venerabilibus pro parum diverſitate diverſis, vel minoribus, vel majoribus: quia & ipſa, quæ damnatio nominatur, quædam eſt Epifcopale iudicium (quæ pena in eccleſia maioriſque poteſt, ſi Deus o voluerit, in correptione horribilimæ cedere que proficere. Neque enim in ſuis de aliquo deſperandum eſt? Aut contrariè hoc eſt? nerespicit & de penitentium, & acceptioſio Spiritus contribulati, cordis que contriti, quæ quavis juſtæ damnationis abſolvat, damnationem ipſe non damnet? Paſtoralis tamen neceſſitate per plures ſerpant dira contagia, ſeparare ab ipſis morbidam, ab illo, cui nihil eſt impoſſibile, ſanſan ſeparatione ſervandam. Neſcietes quibus pertinet ad prædeſtinatorum numerum, qui contemtimeat, ſi affici debemus charitatis affectu, ut coram illoſ falvos fieri.

C. XVIII. ¶ Qui corrigi volunt, excommunicationis ferro devoti aſſerant.

Item Proſper libro ſecundo de contemptu carnis, cap. 7.

Ecce d autem crimina quorumlibet, ſi ipſe ſe notis confiteri nolentibus, mundæ quoque carne a Burch. 11. c. 136. Foo p. 5. c. 137. b 2. Cor. 1. c. 14. d Ea. 1. orig.

quancunque non fuerit patientie leni medicamento sanata, veluti igne quodam pie increpationis urenda sunt & curanda. Quod si nec sic quidem aquanimitè sustinerent, ac pie increpatis medela processerit a in eis, qui dicitur portari, & salubriter objurgati corrigi noluerint, tanquam putres corporis partes debent ferro excommunicationis abscindi: ne, sicut caro morbis emoritur, si abscissa non fuerit, saluten reliquæ carnis putredinis lux contagione corrumpit; ita isti, qui emendari despiciant, & in suo morbo persistunt, si moribus depravatis in sanctorum societate permanserint, eos exemplo hære perditionis inficiant.

¶ In faciant.] Apud Prosperum continèd sequitur cap. porro. rps. de parvitate, dist. 1.

C. XIX. ¶ Excommunicandus est, qui duas simul sacros habere presonit.

Item Nicolaus Papa Latharo Regi.
Non est dicitur ultione ferendus es, qui in duobus uxoribus adulterium Lamech, & flagitium imitatus esse dignoscitur? Quod Dominus non nisi post septuaginta septem generationes suo salutifero delevit: cum Camfratricidum septima generatione aquis abolitam sit castelimi.

C. XX. ¶ Falsi testes & homicida communione priventur.

Taque homicidæ & homicidæ & falsos testes à communione ecclesiastica submovendos: nisi penitentia satisfactoria admitti diluerint.

C. XXI. ¶ Excommunicatur potens, qui clericum pauperem, vel religiosum spoliat presonit.

Item ex concilio Toletano I. c. 11.

¶ Quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religiosum expoliaverit, & mandaverit eam ad se venire Episcopus, ut audiat, & contempserit irivem, mox scripta percurrant per omnes Episcopos provincie, & quoscunque adire potuerint, ut excommunicatus habeatur ipse, donec obediat, & reddat aliena.

¶ Insuper.] Insuperque vetus, & apud Anselmum & in eadèms modis impressis, & manuscriptis est, pauperem.

C. XXII. ¶ De eodem.

De dicto Gregorii Papæ.

¶ Quisquis per dolum manum suam mittit in Christum Domini, id est, Episcopum vel Presbyterum (quia sacrilegium grave committit,) & si quis ecclesiam Dei vastat, aut impugnat, aut incendit (quia & hoc gravissimum est sacrilegium,) placuit sanctæ synodo, ut in primis omnia bona eius proscriptione publicentur: deinde in uno loco, id est, in monasterio inclusus pœniteat conditus ad debitas vitæ suæ.

¶ Caput abest à plerisque manuscriptis. Burchardus autem & in eadèms etiam in Gregorio.

¶ Et in primis.] Apud Burchardum & Ivonem legitur, in uno loco, &c. sicut verba illa, quæ hinc sunt interjecta.

C. XXIII. ¶ Communione privetur, qui Romanam, vel peregrinam, vel mercatorum molestare presonit.

Item Calixtus Papa.

¶ Quis Romipetas, & peregrinos, & Apostolorum pœnitentiam, & aliorum sanctorum oratoria visitantes, spoliare, aut rebus, quas ferunt, spoliare, & mercatores noverat omnium, & pedagogorum s' exactionibus molestare, donec satisfecerit, communione careat Christiana.

C. XXIV. ¶ Excommunicatur, qui oratores, & ecclesias, bonas earum, & personas ibi servientes in spoliare presonit.

Item Urbanus Papa.

¶ Aternarum traditionum exemplis communi, pastoralis officii debitum perferentes, ecclesias cum bonis suis, tam personis, quam possessionibus, clericos videlicet, ac monachos, eorumque convertos, & oratores quoque, cum suis nihilominus rebus, quas ferunt, tuos, & sine molestia esse statuimus. Si quis autem contra hoc facere presumpserit, & postquam facinus suum recognoverit, intra dierum triginta spatium competenter non emendaverit, à liminibus ecclesiæ arceatur, & anathematis gladio feriatur.

¶ Convertos.] In codicibus impressis sequatur, vel commissos, quæ sunt expuncta, quia ab sunt à plerisque manuscriptis Gratiani exemplaribus, & vetusto quodam codice: in quo quidem extremo & hinc, & alii tres canones descripti sunt, tanquam fragmentum alicujus concilii.

C. XXV. ¶ Qui oratoribus, pauperibus non armis ferentibus in malum obviaverint, excommunicentur.

Item Nicolaus Papa omnibus Episcopis.

¶ Illi, qui peregrinos, vel oratores cujuscunque sancti, sive clericos, sive monachos, vel feminas, aut inermes pauperes depradati fuerint, vel bona eorum raperint, vel in malum eis obviaverint, anathematis vinculo feriantur, nisi dignè emendaverint. Pax vetè illa quam treugam dicimus, sic observetur, sicut ab Archiepiscopis & Episcopis uniuscujusque provincie constituta est. Qui autem eam infringit, excommunicationi subdatur.

¶ Pars.] Quia verò sermo de hæreticis habetur, videndum est, quid intersit inter schisma & hæresim: & quid sit hæresis: & quot sint hæreticorum sectæ.

C. XXVI. ¶ Schismatici & hæresis differunt.

Differunt autem inter schisma & hæresim, Hieronymus in epist. ad Iovin. b. c. 4. dist. 1. dicitur.

¶ Inter e hæresim & schisma hoc interesse arbitramur, quod hæresis perversum dogma habeat, schisma propter d' Episcopalem diffensionem ab ecclesia i pariter separat. Quod quidem in principio aliqua ex parte intelligi potest, 2. certum nullum schisma non aliquam sibi constringit hæresim, ut rectè ab ecclesia recessisse videatur.

¶ Ab ecclesia.] In codicibus horum commentariorum in Germania, in Gallia, in Ferraria excusis, item, duobus manuscriptis Vaticanis legitur, ab ecclesia separatur.

¶ Potest.] Sequatur, diversum, quæ vox abest à memoratis editionibus, & Vaticanis exemplaribus.

C. XXVII. ¶ Unde hæresis dicitur.

Unde autem hæresis dicitur, in epistola ad Galatas, cap. 1. Hieronymus e. distina ita dicitur.

¶ Hæresis s' Græcè ab electione dicitur, quod scilicet eam sibi unusquisque eligat disciplinam, quam putat esse meliorem. Quicquid igitur aliter scripturam intelligit, quam sensus Spiritus sancti flagitat, quo scripta est, licet de ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest, & de carnis operibus est quæ peiora sunt, & peiora. Quæ verò proprie dicuntur hæretici, Augustinus in lib. de Virginitate credentis, c. 1. ostendit, ait.

a. Thom. lib. 1. c. 114. b. Ad locum [hæreticorum hominem.] c. Poly. lib. 7. tit. 1. Anst. lib. 4. c. 47. d. ad post Episcopos non decessantem. e. Ad locum [hæreticorum] & Poly. lib. 4. c. 114. dist. 1. c. 114. b. Galat.

C. XXVIII. ¶ Qui præprie dicuntur hæretici. Hæreticus est, qui alicujus temporalis commodi & maxime gloriæ, principatusque sui gratia, falsas ac novas opiniones vel gignit, vel sequitur. Ille autem, qui hujusmodi hominibus credit, homo est imaginatio- nis quædam veritatis ac pietatis illulus.

C. XXIX. ¶ Non sunt hæretici qui non sunt in- dacia, sed aliena seducuntur in er- rorem.

Item *Clarus, Eusebio, & aliis, epistulas.*

Dicitur b. Apostolus [Hæreticum hominem post pri- mam & secundam correptionem] devita: sciens, quia subversus est iniqui modi, & peccat, & est à semet- ipso damnatus.] Sed qui sententiam suam, quamvis fal- sam atque perverlam, nulla pernicia animositate de- fendunt, præsertim quam non audacia suæ præsumptio- nis pepererunt, sed à seductis, atque in errorem lapsis pa- rentibus acceperunt, quærit autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati, eam invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi.

C. XXX. ¶ Magistri erroris existunt, qui verita- tis disciplinam contempnunt.

Item *Leo Papa epist. 10. ad Flavianum.*

Quid est autem iniquus est, quam impia sapere, & sapientioribus, doctioribusque non credere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui cum ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad propheticas voces, non ad Apostolicas litteras, nec ad Evange- licas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt: & ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt.

C. XXXI. ¶ Hæretici sunt, qui quæ præ se sapiunt, contumaciter defendunt.

Item *Augustinus contra Manichæos.*

Qui in ecclesia Christi morbidum aliquid, pravum- que sapiunt, si correpti, ut sanum, rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suaque pestifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defendere persistunt, hæ- retici sunt.

C. XXXII. ¶ Errante damnabilior est, qui ejus defendit errorem.

Item *Virbanus Papa.*

Qui aliorum defendit errorem; multo amplius da- mnabilior est illis, qui errant: quia non solum errat, sed etiam aliis offendicula erroris præparat & confirmat. Unde quia magister erroris est, non tantum hæreticus, sed etiam hæresiarcha dicendus est.

C. XXXIII. ¶ Qui mendacio veritatem im- mutant, Patron terminos transgessere probantur.

Item *Hieronimus lib. 2. Comment. ad c. 3. Osee.*

Transferunt Principes Iuda terminos, quos posuerunt patres eorum, quando immutant mendacio veritatem, & aliud prædicant, quam ab Apostolis acceperunt. Idem *in 1. eodem capite.* ¶ De hæreticis manifestus est sensus, quod sophismatibus suis, & arte dialectica sæpe opprimant ecclesiasticos. Idem *ad caput nonum.* ¶ Veteres scrutans historias, invenire non possum scidisse ecclesiam, & de domo Domini populos seduxisse, præter eos, qui sacerdotes à Deo positi fuerant, & propheta, id est, specu- latores. Isti ergo vertuntur in laqueum tortuosum, in omnibus locis ponentes scandalum.

C. XXXIV. ¶ Abjiciantur qui ad versariorum convertunt pravitatem.

Item *Leo Papa epistola 74. ad Anathemum.*

Illud à sanè plurimum mihi displicere significo, quòd

a Beda 1. Corin. 11. Polyg. ibid. Denudatus p. 2. Anst. 1. 12. c. 53. b Ad Timon cap. 3. Polyg. ibid. Anst. lib. 12. c. 67. c Lib. 1. de Civ. Dei. c. 11. Polyg. ibid. Denudatus p. 2. Anst. lib. 2. c. 51. d Ivo part. 6. cap. 39.

inter dilectionis a tuz clericis quidam esse dicitur, qui adversariorum b convenienti pravitate, & vasa ire & vasis misericordiz miscantur. Quibus intercedis, & severitate congrua coercendis debet diligenter vigilanter insistere: ita ut his, quibus prodeesse potuerit correctio, non parcat abscissio. Oportet enim Evangelici meminisse mandati, quo ab ipsa veritate cepit, ut si nos oculus aut pes, aut dentem foras auverit manus, à compage corporis auferatur, quoniam plus sit his in ecclesia cacere membris, quam committi eterna ire supplicia. Nam superfluo extra ecclesiam sitis resistimus, si ab his, qui inus sunt, in eis qui accipiunt, vulneramur. Abjicienda protus pestifera hæ- sacerdotali vigore patientia est, quæ firmata, parat aliorum parcendo, non parit.

1 ¶ Quòd inter] Sic est emendatum ex ista epistola. Et in vulgato, & in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus, quòd jurisdictionis tuz clericis. In dubia tamen, quoniam modum & apud Ivo non est, inter ditionis tuz clericos.

2 ¶ Vasa ire] Sic est emendatum ex vulgato. Illud ad Ivo non est. Apud Gratianum est, vasa ire, vasa tuz clericorum, velaniz vasis misericordiz vasa miscantur.

C. XXXV. ¶ Et fidelitates, & convocationes clericorum clericis variari de- bent.

Item *ex concilio Carthaginiensi. IV. c. 10.*

Clericus hæreticorum & schismaticorum non est, quæm fidelitates evitet equaliter. Eius conventicula non ecclesia, sed conciliabula appellata sunt. Cum eis neque orandum est, neque psallendum.

C. XXXVI. ¶ Canonum observantes non sunt hæretici nullum debent iurare certamen.

Item *Gelasius Papa in epistola ad Episcopos Dardaniæ.*

Cum quibus erat synodus incedenda? Quibus præ- tifices fuerant undique jam depulsi, quibus reman- serant socii peridorum: cum quibus jam non licet in- bere conventum, dicente Psal. ¶ [Non sitis in conspectu vanitatis: & cum iniqua gerentibus non incedatis.] In ecclesiastici moris est cum his, qui nullam habent com- munionem, permittamque cum perfidis, modum tamen f. Recte igitur per Chalcedonensis synodum hujusmodi pravitate repulsi est potius, quam à concilio vocata: quod nec opus erat post præteritum nodum, nec cum talibus habere liceret. Idem *in epistola ad Fructuosum.* ¶ Canonum à magistis argu- tibus nobis nullum fas est inire certamen cum hæ- ricis commanionis alienæ.

1 ¶ Quam ad] In originali legitur, quam per concilio, quod ne opus est.

2 ¶ Canonum] Gelasius in commentario ad Epistolam Iuliani Gregor. vili, qui, cum maximo carere videretur, non se observantes simulabant, in hac præsentia verba, quoniam magistros atque custodes. Nobis nullum hæ-

C. XXXVII. ¶ Non contradiat, sed parat dicit Evangelio, quæ malos excommu- nicat.

Item *ex epistola Virbani.*

Notandum est, quòd quidam dicunt, quæ- gelicam parabolam nos facere, ubi de excom- municandis Dominus præcepit, cum ab excom- municatione dignos excommunicatione subijciat.

a al. dicitur. b al. capiunt] etc. c Rom. 16. d Psal. 12. e al. consilium. g Matth. 18. Sicut enim dicitur, q. 3. per totum. In consilio dicitur, q. 3. per totum.

quædam sanctum Augustinum hoc contradicere in illo loco ubi ait: [Quia non est præcedenda vitæ; ferendi sunt mali, non abdicendi.] Quibus hoc primam respondendum est: si heretici & mali homines excommunicandi non sunt, quare ipse Augustinus cum legatis sanctæ Romanæ ecclesiæ, & cum sanctis Episcopis suis Pelagium, & Celestinum novam heresim in sanctam Dei ecclesiam introducentes, excommunicavit, & ab ecclesiâ Dei separavit? Quare ipsos Donatistas, contra quos ista & multa his similia loquitur, tam ipse, quam omnis ecclesiâ Dei, excommunicatos habuit? & nisi prius poenitissent, & per manus impositionem reconciliati essent, eis nequaquam communicabat: Idem ipse Dominus, qui hoc publice sic narrat, aperte sibi excommunicationem facti jubet, dicens: [Frater, qui corripitur ab ecclesiâ & non obedit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.] Unde apparet liquidò, aliud esse excommunicationem, aliud eradicationem. Qui enim excommunicatur (ut Apostolus ait) ad hoc excommunicatur, ut prius eius salus fiat in die Domini. Disciplina enim est excommunicatio, & non eradicatione.

Ubi heri ex contemptu & superbia excommunicati provenerunt.

C. XXXVIII. ¶ Divina maledictio meritum maledicti designat. Unde C. Origenes 1. in libro Numerorum, homilia 11. ad. 23.

¶ Deo quando maledicti, meritum eius designat, cui maledictum, & sententiam d. promittit: utpote quem non sinit neque peccati qualitas, neque peccantis affectus. Homo autem quia hæc non potest scire (neque enim propostum, mentemque alterius videre alius, aut cognoscere potest). Ideo etiam si iudicantis, vel sententiam pro maledictum profertur maledictum, non potest esse ista maledictio causa, ubi ignoratur peccantis affectus maxime cum humanum virtutum tunc sciat maledicta profertur, cum forte conviciis aut iniuriis provocatur. Quod vitium velens reficere & Apostolus, ne maledictis & convitiis convicia provocemus, mandatum necessarium ponit; ut benedicamus, & non maledicamus; quod convitiandi vitium refectur: non quo iudicandi veritas, quæ homines læt, & pronuntiandi auctoritas perimatur.

¶ Origenes] Sic est restitutum, circa antea esset, Augustinus. Et magnum huius capitis partem gl'ia ordinaria ad eundem locum ex ipso Origenes refert: indeq; nonnulla sunt emendata.

Sic hæc heresim quæ sunt, & unde nomina acceperint, I. fidem in E. Erythraeo, cap. 5. determinat, dicens.

C. XXXIX. ¶ Quæ sunt ista heresimorum. Quædam autem hæretici, qui de ecclesiâ recesserunt, non ex causis, quæ eligentes instituerunt.

¶ Simoniani dicitur à Simone, magice artis perito: cui Petrus à filiis Apostolorum maledixit, pro eo quod ab Apostolis Spiritus sancti gratiam pecunia emere voluisset. Hi dicunt creaturam non à Deo, sed à virtute, quodam superæ creatam.

¶ Menandri dicitur à Menandro magno, discipulo Simonis magici: qui mundum non à Deo, sed ab Angelis factum asseruit.

¶ Basilidam à Basile appellat: qui inter reliquas blasphemias, Iesum passum abnegavit.

¶ Nicolaitam dicitur à Nicolao à Diacono ecclesiæ Hierosolymorum.

¶ Marcionem dicitur à Marcione, a quo dicitur, quod non sinit neque peccati qualitas, neque peccantis affectus.

¶ Tatianum dicitur à Tatiano quodam vocati: qui & Encratites dicitur: quia carnes abominatur.

¶ Alogi vocantur tanquam sine verbo: & dicitur enim Græce, verbum dicitur. Deum enim verbum non

rosolymorum: qui cum Stephano, & ceteris confitutus est à Petro: qui propter pulchritudinem relinquens uxorem, dixerat, ut qui vellet, ea uteretur: verba est in stuprum talis confiteri, ut invicem conjugia commutarent. Quos Ioannes in Apocalypsi improbat, dicens. [Sed hoc habes, quod odisti facta Nicolaitarum.]

¶ Gnostici propter excellentiam scientiæ se ita appellare voluerunt. Animam, naturam Dei esse dicunt: quod dicit, Christum hominem fuisse tantum, & de utroque sexu progenitum.

¶ Cerinthiani à Cerintho quodam nuncupati. Hi inter cetera circumcisionem observant: mille annos post resurrectionem in voluptate carnis futuros prædicant. Unde & Græcè γαστριμαρξ, Latine Millenarii sunt appellati.

¶ Nazarai dicitur, qui dum Christum (qui à vico Nazarai est appellatus) filium Dei confiteantur, omnia carnem veteris legis custodiant.

¶ Ophitæ à Colubro nominati sunt. Coluber enim Græcè οφίς dicitur. Colunt enim serpentem, dicentes ipsum in paradysum b. induisse virtutis cognitionem.

¶ Valentini à Valentino quodam Platónico sectatore vocati, qui novus, id est, sæcula quædam in originem Dei creatoris induxit, Christum quoque de Virgine nihil corporis assumpsisse, sed per eam, quasi per fistulam, transisse asseruit.

¶ Appellæ, quorum auctor & Apelles fuit: qui creatorem Angelum nefcio quem gloriosum superioris Dei faciens, Deum legis Israel illum ignem asserens dixit, & Christum non in veritate Deum, sed hominem in phantasia apparuisse.

¶ Archontici à principibus appellantur: qui unitatem, quam Deus condidit, opera esse Archangelorum defendunt.

¶ Adamiani vocati, quod Adæ imitentur nuditate. Unde & nudi orant, & nudi inter se mare fornicant, & conveniunt.

¶ Cainani dicitur inde sunt appellati, quoniam Cain adorant.

¶ Sethiani nomen acceperunt à filio Adæ, qui vocatus est Seth: dicentes eundem esse Christum.

¶ Melchisedechiani vocati pro eo, quod Melchisedech, sacerdos Dei, non hominem fuisse, sed virtutem Dei esse arbitrantur.

¶ Angelici vocati, quia Angelos colunt.

¶ Apostolici hoc sibi nomen ideo sumpserunt, quod nihil possidentes proprium, nequaquam recipiant eos, qui aliquo & in hoc mundo utuntur.

¶ Cerdoniani à Cerdone quodam nominati: qui duo contrarias principia asseruit.

¶ Marcionite à Marcione Scetico philosopho appellati: qui Cerdonis dogma secutus, alterum bonum, alterum Iesum Deum asseruit, tanquam duo principia creationis f. & bonitatis.

¶ Antotyritæ ab oblatione vocati: patenti enim & casum offerant, dicentes à primis hominibus oblationem à fructibus terræ, & fructibus ovium fuisse celebratam.

¶ Aquarii appellati, eo quod aquam solam offerunt in calice sacramenti.

¶ Severiani à Severo exesti, vinum non bibunt: veteris testamentum, & resurrectionem non recipiunt.

¶ Tatiani à Tatiano quodam vocati: qui & Encratites dicitur: quia carnes abominatur.

¶ Alogi vocantur tanquam sine verbo: & dicitur enim Græcè, verbum dicitur. Deum enim verbum non

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

¶ Apoc. 2. b. al. paradysu. c. al. pempto. d. al. Caini. al. Cainis. c. al. alogus. s. al. creatoris.

credunt, respuentes Iosannæ Evangelium, & Apocalypsum.

¶ Cathaphrygis nomen provincia Phrygia dedit, quia ibi exierunt. Auctores eorum Montanus, Prisca, & Maximilla fuerunt. Hi aduentum Spiritus Sancti non in Apostolos, sed in se traditum asserunt.

¶ Cathari propter munditiam ita se nominaverunt. gloriantes enim de suis meritis, negant penitentibus veniam viduas, si nuptierint, tanquam adulteras damnant: mundiores se ceteris predicant. Qui non men sum si cognoscere vellent, mundanos se potius quam mundos vocant.

¶ Pauliani à Paulo Samosateno exorti sunt, qui dixit non semper fuisse Christum, sed à Maria sumpsisse initium.

¶ Hermogeniani ab Hermogene quodam vocati, qui materiam non 2 naturam introducens, Deo non nato cam comparavit, matremque elementorum, & Deum asseruit quos Apostolus à improbat elementis servientes.

¶ Manichæi à quodam Pestâ extiterunt, qui vocatus est Manes. Hic duas naturas & substantias introduxit, id est, bonam & malam, & animas ex Deo, quasi ex aliquo fonte manare asseruit: testamentum vetus respuit, novum ex parte recepit.

¶ Anthropomorphitæ 3 dicti pro eo, quod simplicitate iusticia Deum habere humana membra, quæ in divinis libris scripta sunt, arbitrantur. *ab ipso enim Græci Latine homo interpretatur.* Ignorantes vocem Domini, qui ait: *h[ic] Spiritus est Deus.* Incorporeus est enim, nec membris distinguitur, nec corporis mole censetur.

¶ Hierarchitæ ab Hierarcha auctore exorti, monachos tantum recipiunt: conjugia respiciunt: regna cælorum parvulos habere non credunt.

¶ Novatiani à Novatiano e Romæ urbis Presbytero exorti: qui adversus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus invadere, hæresim instituit, nolens apostatas suscipere, rebaptizans baptizatos.

¶ Montani 5 hæretici dicti, quod tempore persecutionis in montibus latuerunt, qua occasione se à catholica ecclesia corpore diverserunt.

¶ Ebionitæ ab Ebione dicti, sive à paupertate: Christum enim per profectum à solum virum iustum putant effectum. Vnde competenter Hebionitæ pro paupertate intelligunt appellati sunt. Hæc enim semijudai sunt: & ita tenent Evangelium, ut legem carnaliter servent: adversus quos & Apostolus ad Galatas scribens invehitur.

¶ Phisidam à Photino Gallogræcia Syrmii Episcopo nuncupati: qui Ebionitarum hæresim suscitans, asseruit Christum à Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse conceptum.

¶ Aëtiani ab Aëtio quodam nuncupati sunt: hi offerre sacrificium pro defunctis spernunt.

¶ Aëtiani ab Aëtio sunt vocati: idemque Eunomiani ab Eunomio quodam dialectico, Aëtii discipulo, ex cuius nomine magis innotuerunt, dissimilem patri asserentes filium, & filio Spiritum Sanctum. Dicunt etiam nullum imputari peccatum in fide manentium.

¶ Origeniani ab Origene auctore exorti sunt dicentes, quod non possit videre filium Patrem, nec Spiritus Sanctus filium. Animas quoque in mundi principio peccasse dicitur, & pro diversitate peccatorum è coelisque ad terras & diversa corpora, quasi vincula meruisse, eaque causa factum esse mundum.

¶ Noëtiani à quodam Noëto vocati, qui dicebant Christum eundem esse, & Patrem, & Spiritum Sanctum, ipsamque Trinitatem in officiorum nominibus, non in personis accipiunt. Vnde & Patripassiani vocantur, quia Patrem passum dicunt.

¶ Sabelliani ab eodem Noëto pullulasse dicuntur:

cuius discipulum perhibent fuisse sabellianum, ex cuius nomine maxime innotuerunt, unde & Sabelliani nunc sunt. Hi unam personam Patris, & filii, & Spiritus Sancti asserunt.

¶ Ariani ab Arrio Alexandrino Presbytero exorti, qui ceterum Patri filium non agnoscent, contra Trinitatem substantias asseruit, contra illud, quod in Iohannis 1, [Ego & Pater unum sumus.]

¶ Macedoniani à Macedonio Constantino Episcopo dicti sunt, negantes Deum esse Spiritum Sanctum.

¶ Apollinaritæ ab Apollinare vocati sunt, dicens Christum corpus tantummodo sine anima suscepisse.

¶ Antidicomatitæ appellati sunt pro eo, quod in virginitate contra dicunt, asserentes eam post Christi natum viro suo fuisse committam.

¶ Metangilmonitæ 6 idem tale nomen accipiunt, quia *in Græce vas dicitur.* Asserunt eam à Patre filium, tanquam vas minus intra vas magis.

¶ Patritiani à quodam Patritio nuncupati sunt, substantiam humanæ carnis à diabolo coactam esse, cum Deum non facere mala, contra illud, quod in Iohannis 1, [Dominus creans mala.]

¶ Floriani 7 à Floriano, qui contra Trinitatem creasse mala, contra hoc, quod scriptum est: [In omnia bona.]

¶ Donatistæ à Donato quodam Africo monacho de Numidia veniens totam penè Africam sua doctrina decepit, asserens minorem Patrem filium, & remanente Spiritum Sanctum, & rebaptizans catholicos.

¶ Bonosiani à Bonoso quodam Episcopo exorti dicuntur: qui Christum Dei filium adoptivum, non proprium asserunt.

¶ Circumcelliones dicuntur, eo quod agerent quos Scotoropicos 7 vocant, supradictæ doctrinæ testes doctrinam. Hi amore martyrii lætati sunt, ut violenter de hac vita discedentes, martyrii mimentur.

¶ Priscillianitæ à Prisciliano vocati, qui in errore Gnosticorum & Manichæorum veritatem magna composuit.

¶ Luciferiani à Lucifero Sardinie Episcopo exorti Episcopos catholicos, qui Constanti & pelagiano sine Ariariorum contentiones erant, & postea in catholicam redire deligerunt, damnantes, qui crediderant, sive quod se ereticis simulacris, quæ ecclesia catholica materno receipt sunt, tanquam hæresim negantibus, hanc illi munitis charitatis bene accipientes, eosque recipere nolentes, ab ecclesia munione recesserunt, & cum ipso Lucifero ad hæresim oriebatur, cadere meruerunt.

¶ Iovinianitæ à Ioviniano quodam monacho asserentes nullam nuptiam & virginitatem esse, nullumque inter abstinentes & simplices episcopos discrimen.

¶ Helvidiani ab Helvidio nominati: qui Christum natum alios Mariam filios de hoc mundo perisse.

¶ Paterniani à Paterno quodam excoi, innotuerunt, quos partes à diabolo factas opinantur.

¶ Arabici nuncupati eo quod in Arabia asserentes animam cum corpore non, arceps in utroque resurgere.

¶ Terullianitæ dicti à Terulliano Presbytero canæ provincie civitatis Carthagine, animam spiritalem esse, sed corpoream peccatorem, & animarum hominum post mortem in damnationem venientium.

a Gal. 4. b Ioh. 4. c al. Novato. d al. proce. e Gal. f al. m. g al. terra lapsus. orig. a Ioh. 10. b Esai. 45. c al. Errore. d Gen. 1. e al. passiani.

¶ Theodoretus dicit, quod decima quarta luna Pascha cum Iudæis observandum contendunt. Nam *pascha* quatuor dies decem significat.

¶ Nihil est in honore nuncupati, quod vigiliis noctis præcipue, hinc inde dicitur, jura temerari dicitur, qui necesse est requiem tribuit.

¶ Pelagius à Pelagio monacho exort. Hi liberum arbitrium dicitur gratis antepont, dicitur sufficere voluntatem ad implenda jussa divina.

¶ Nestoriani à Nestorio Constantinopolitano Episcopo nuncupati: qui beatam Mariam virginem non Dei, sed hominis tantummodo matrem, asseruit: ut aliam personam entis, aliam faceret Deitatis: nec unum Christum in verbo Dei, & carne crediti, sed separatum, atque separatim alterum filium Dei, alterum hominis prædicaverit.

¶ Eutychiani dicitur ab Eutyehe Constantinopolitano Abbate: qui Christum post humanam assumptionem negavit autem in duabus naturis, sed solum in eo divinam æssentiam.

¶ Aphasi dicitur, id est sine capite. Nullus enim eorum sequitur auctorem, à quo ex orti sunt. Hi trinum Chalcedonensium & capitulorum impugnatores, duarum in Christo substantiarum proprietatem negant, & unam in eo personam naturam prædicant.

¶ Theodosiani à Gajanitz appellati à Theodosio & Giano, qui temporibus Iustiniani Principis in Alexandria populi perverbi electione, una die ordinati sunt Episcopi. Hi errores Eutychenis & Dioscori sequentes, Chalcedonensis concilium respiciunt: ex duabus unam in Christo naturam asserunt, quam Theodosiani corruptam, Gajanitz incorruptam contendunt.

¶ Agnoite & Tritheite à Theodosiani exorti sunt: quibus Agnoite ab ignorantia dicitur: quia ad pervertendum, à quo exorti sunt, id adjuvunt, quod Christi divinitas ignorat futura, quæ sunt subscripta de die & hora prædicta, non recordantes Christi personam in Esaiâ 4. Invenimus [Dies iudicii in corde meo.]

¶ Tritheite vero vocati, quod sicut tres personas in Trinitate, ita tres Deos esse, contra illud, quod scriptum est: [Audi Israel, Dominus Deus unus, Deus unus est.]

¶ Sunt alia hæresis sine auctore, & sine nominibus. Ex quibus alia pervertit formam esse Deum: alia Christi divinitatem sustulit dicitur: alia Christi de patre natiuitati in incipit temporis dant: alia liberationem hominum apud inferos factam Christi descensione non credunt: alia animam inaginem Dei negant: alia animas converti in demones, & quæcumque animalia existimant: alia de mundi statu dissentunt: alia innumerabiles mundos opinantur: alia aquam Deo cœternam faciunt: alia pedibus ambulat: alia cum hominibus in inferis exort, & ab Apostolis, & à sanctis patribus, & quædam prædicant: quæ dum in se multis erant, inveniunt sibi dissentiant, communi tamen mente ad unum ecclesiam Dei conspirant. ¶ Sed & quicunque aliter scripturam sanctam intelligit, quam ecclesia non rececit, tam hæreticus appellari potest.

¶ Cilianus [Apud B. Augustinum in libro de hæreticis] in quo negant peritum Ipsi capiti accepit Ipsi dicitur, & in eodem scriptum Gajanitz, Lentus legitur, Gajanitz. In uno tractatu in libro de præscriptioe auctoris hæreticis dicitur. Sunt & nunc alii Nicolaitæ: Caiana hæresis dicitur & panti cognita. Necnon etiam arripit alia quoque

hæresis, quæ dicitur Cainorum. Et ipsi enim magnificanti Cain, quasi ex quadam potenti virtute conceptum, quæ operata sit in ipso.

¶ Non natam] Locus hic emendatus est ex plerisque, vestigiis & Ipsi dicitur. Antea enim legebatur, Non naturam introducens; Deo non naturam eam comparavit.

¶ Anthropomorpha] In eodem Ipsi dicitur, & aliquot manuscriptorum antecedit hoc. Anonymi Latine sine lege dicuntur: quæ tamen absunt à codice Ipsi pervetusto, & valde emendato manuscriptorum B. Augustiniani Carbonaria Neapoli.

¶ Hierarchite] Ita mutatum est ex libello B. Augustini, quam us in aliquot Ipsi editionibus sit, Hierarchite. Hierarcha vero hæreticus meminit B. Helarine l. 4. & Ipsi de Trinitate. Antea legebatur, Heraclite ab Heraclio.

¶ Montani] Horum nulla mentio est apud B. Augustinum, sed Montaniani: qui nomine Donatistas Romæ vocari solent tradit.

¶ Metangilonite] Sic emendatum est ex Ipsi & beato Augustino, circa antea legentur, Metangi nominati.

¶ Scopiticos] Apud Ipsi dicitur, in Panormia, & in aliquot manuscriptorum Gratiani est; Cotopitas. Sed vero sit, supra dicta hæresis habentes doctrinam, referendam est ad Donatistas, non ad Bonifacium.

¶ Pradicavit] In eodem Ipsi dicitur, codice Neapolitano hic est Ipsi capitulo, & in eodem novum caput, de philosophis gentium.

¶ Chalcedonensium] Triâ capitula tractata & definita sunt in quinta synodo, sub Iustiniano, ut notatum est supra, dist. 1. sicut facti. Qui vero occasione horum trium capitulorum ab ecclesia receperunt, non Chalcedonensium, sed quintam synodum impugnant.

¶ Theodosiani] Horum meminit Liberatus in Brevario, Nicophorus lib. 10. cap. 41. 42. & 10. ac Gregorius Cœrenus anno 14. Iustiniani Imperatoris. B. Augustinus meminit Theodosianos à Theodosiano: sed idem videtur qui Theodosius, de quo Epiphanius l. 1. nom. hæreticis, Theodotianus à Theodoro, ut etiam Philastrius & Damasconus.

¶ Agnoite & Tritheite] Sic restitutum est: quævis in eodem Ipsi & Gratiani legentur, Gnoite & Tritheite. De his meminit Nicophorus in locis proxime indicatis, eor. à Theodosiano presbitero scriptis. De Agnoitis vero multa dicit beatus Gregorius lib. 10. epist. 33. & 42. ad Eusebium.

C. XL. ¶ Quære divina præsentia multas errare permittit.

Item Augustinus de Genesi contra Manichæos, lib. 1. cap. 1.

¶ Deo divina providentia multos diversi erroris hæreticos esse permittit, ut cum insulant nobis, & interrogant nos ea, quæ nescimus, vel sic excutiamus pigritiam, & divinas scripturas nosse cupiamus. Propterea & Apostolus ait, [Oportet hæreses esse, ut probati manifesti fiant inter vos.] Hi autem Deo probati sunt, qui bene possunt docere: sed manifesti i hominibus esse non possunt, nisi cum docent.

¶ Sed manifesti] Hæc addita sunt ex originali, item, alia nonnulla, & emendata.

CAUSA XXV.

¶ Nulla Romana Ecclesia quondam baptismum celestium sui mirari privilegia, & deinationes suas, ut ex integro sibi attribuerent. Item quoddam novatum, si milites monuit privilegia propriis, desertis, ut ex propriis præditi nulli decimas persolverent. Accidit itaque ut intra diocesim præmanita baptismi ecclesie præ-